

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

P6_TA(2007)0006

Nesutartinėms prievolėms taikytina teisė („Roma II“) ***II

**Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl Tarybos bendrosios pozicijos siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“)
(9751/7/2006 — C6-0317/2006 — 2003/0168(COD))**

(Bendro sprendimo procedūra: antrasis svarstymas)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Tarybos bendrąją poziciją (9751/7/2006 — C6-0317/2006) ⁽¹⁾,
- atsižvelgdamas į savo poziciją per pirmąjį svarstymą ⁽²⁾ dėl Komisijos pasiūlymo Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2003)0427) ⁽³⁾,
- atsižvelgdamas į Komisijos iš dalies pakeistą pasiūlymą (COM(2006)0083) ⁽³⁾,
- atsižvelgdamas į EB sutarties 251 straipsnio 2 dalį,
- atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 62 straipsnį,
- atsižvelgdamas į Teisės reikalų komiteto rekomendaciją antrajam svarstymui (A6-0481/2006),

1. pritaria bendrajai pozicijai su pakeitimais;
2. paveda Pirmininkui perduoti Parlamento poziciją Tarybai ir Komisijai.

⁽¹⁾ OL C 289 E, 2006 11 28, p. 68.

⁽²⁾ OL C 157 E, 2006 7 6, p. 370.

⁽³⁾ Dar neskelbta OL.

P6_TC2-COD(2003)0168

Europos Parlamento pozicija, priimta per antrąjį svarstymą 2007 m. sausio 18 d. siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. .../2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 61 straipsnio c punktą bei 67 straipsnį,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽²⁾,

kadangi:

- (1) Bendrija užsibrėžė tikslą puoselėti bei plėtoti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę. Siekdama progresyviai kurti šią erdvę, Bendrija turėtų priimti tiek priemonių, susijusių su teisminiu bendradarbiavimu civilinėse bylose, turinčiose poveikį kitoms valstybėms, kiek reikia tinkamam vidaus rinkos veikimui užtikrinti.

⁽¹⁾ OL C 241, 2004 9 28, p. 1.

⁽²⁾ 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento pozicija (OL C 157 E, 2006 7 6, p. 371), 2006 m. rugsėjo 25 d. Tarybos bendroji pozicija (OL C 289 E, 2006 11 28, p. 68) ir 2007 m. sausio 18 d. Europos Parlamento pozicija.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

- (2) Pagal Sutarties 65 straipsnio b punktą šios priemonės turi apimti priemones, kuriomis valstybėse narėse skatinamas teisės ir jurisdikcijos kolizijai taikomų teisės normų suderinamumas.
- (3) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tamyerėje įvykusiame susitikime Europos Vadovų Taryba patvirtino teisminių institucijų sprendimų tarpusavio pripažinimo principą kaip teismo bendradarbiavimo civilinėse bylose pagrindą ir paragino Tarybą bei Komisiją priimti priemonių programą, siekiant įgyvendinti tarpusavio pripažinimo principą.
- (4) 2000 m. lapkričio 30 d. Taryba priėmė bendrą Komisijos ir Tarybos priemonių dėl sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose tarpusavio pripažinimo principo įgyvendinimo programą⁽¹⁾. Programoje priemonės, susijusios su kolizinių teisės normų suderinimu, nurodomos kaip priemonės, palengvinančios sprendimų tarpusavio pripažinimą.
- (5) 2004 m. lapkričio 5 d. Europos Vadovų Tarybos priimtoje Hagos programoje⁽²⁾ buvo raginama aktyviai dirbti su nesutartinėmis prievolėmis („Roma II“) susijusių kolizinių teisės normų srityje.
- (6) Norint, kad vidaus rinka veiktų tinkamai, reikia, siekiant užtikrinti didesnę ginčų baigties nuspėjamumą, tikrumą dėl taikytinos teisės ir laisvą teismo sprendimų judėjimą, kad valstybių narių kolizinės teisės normose būtų daroma nuoroda į tos pačios valstybės narės teisę, neatsižvelgiant į tai, kurios šalies teisme iškelta byla.
- (7) Šio reglamento dalykinė taikymo sritis ir nuostatos turėtų būti suderintos su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo⁽³⁾ („Briuselis“), su Romos konvencija dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės⁽⁴⁾ („Romos konvencija“) ir su būsimu reglamentu dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“).
- (8) Šis reglamentas turėtų būti taikomas neatsižvelgiant į teismo, kuriam pateiktas ieškinys, pobūdį.
- (9) Ieškiniams, kylantiems dėl *acta iure imperii*, turėtų būti priskiriami ieškiniai prieš valstybės vardą veikiančius tarnautojus ir dėl valdžios institucijų atsakomybės už veiksmus, įskaitant viešai paskirtų pareigūnų atsakomybę. Todėl šiems klausimams šis reglamentas neturėtų būti taikomas.
- (10) Šeimos santykiai turėtų apimti vertikalios linijos giminystę, santuoką, ir horizontalios linijos giminystę. 1 straipsnio 2 dalies nuoroda į santykius, kurie turi panašias pasekmes kaip santuoka ir kiti šeimos santykiai, turėtų būti aiškinama pagal valstybės narės, kurios teismui pateiktas ieškinys, teisę.
- (11) **Šiame reglamente nustatytos kolizinės normos taip pat apima prievoles, pagrįstas atsakomybe be kaltės, o suderintos taisyklės dėl susiejimo veiksnių taip pat taikomos sprendžiant, ar asmuo deliktinės atsakomybės prasme yra veiksnus.**
- (12) Nesutartinės prievolės sąvoka valstybėse narėse skiriasi. Todėl šiame reglamente nesutartinė prievolė turėtų būti suprantama kaip savarankiška sąvoka.
- (13) Tik vienodos normos, taikomos neatsižvelgiant į tai, kokią teisės sritį jos reglamentuoja, gali užtikrinti, kad Bendrijoje konkurencija tarp bylos šalių nebūtų iškraipoma.
- (14) **Vis dėlto poreikį vengti konkurencijos iškraipymo ir teisinio tikrumo reikalavimą turi atsverti būtinybė vykdyti teisingumą atskirose bylose, todėl teismams turėtų būti suteikta diskrecijos teisė.**

⁽¹⁾ OL C 12, 2001 1 15, p. 1.

⁽²⁾ OL C 53, 2005 3 3, p. 1.

⁽³⁾ OL L 12, 2001 1 16, p. 1. Reglamentas su paskutiniais pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (EB) Nr. 2245/2004 (OL L 381, 2004 12 28, p. 10).

⁽⁴⁾ OL C 27, 1998 1 26, p. 34.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

- (15) Nors beveik visose valstybėse narėse nesutartinėms prievolėms paprastai taikomas *lex loci delicti commissi* principas, tačiau šio principo taikymas praktikoje, kai bylos elementai susiję su keliomis šalimis, skiriasi. Tai sukelia netikrumą dėl taikytinos teisės.
- (16) Vienodos normos turėtų padidinti galimybes numatyti teismo sprendimus ir užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp traukiamų atsakomybės asmenų bei žalą patyrusių asmenų interesų. Susiejimas su šalimi, kurioje atsirado tiesioginė žala (*lex loci damni*), išlaiko teisingą pusiausvyrą tarp žalą sukėlusio asmens bei žalą patyrusio asmens interesų ir atitinka šiuolaikinę civilinės atsakomybės sampratą bei atsakomybės be kaltės sistemų raidą.
- (17) Taikytina teisė turėtų būti nustatoma remiantis tuo, kur atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse galėjo atsirasti netiesioginių pasekmių. Todėl asmeniui ar turtui padarytos žalos atveju šalis, kurioje atsirado žala, turėtų būti šalis, kurioje atitinkamai asmuo patyrė žalą ar buvo padaryta žala turtui.
- (18) Šio reglamento bendra taisyklė turėtų būti 4 straipsnio 1 dalyje numatyta *lex loci damni*. 4 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti kaip šio bendro principo išimtį, kurios pagrindu atsiranda ypatingas susiejimas tada, kai šalių įprastinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje šalyje. 4 straipsnio 3 dalį reikėtų suprasti kaip 4 straipsnio 1 ir 2 dalių taikymo „išvengimo sąlygą“, kai iš visų bylos aplinkybių yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai labiau susijęs su kita šalimi.
- (19) Specialių deliktų, kai bendra taisyklė neužtikrina galimybės rasti tinkamą interesų pusiausvyrą, atvejais turėtų būti nustatytos konkrečios taisyklės.
- (20) Atsakomybės už žalą dėl netinkamos kokybės produktų srityje kolizijų sprendimo taisykle turėtų būti siekiama šių tikslų: teisingo rizikos, būdingos šiuolaikinei visuomenei, kurioje yra aukštas technologijų naudojimo lygis, paskirstymo, vartotojų sveikatos apsaugos, inovacijų skatinimo, neiškraipytos konkurencijos ir prekybos palengvinimo. Atsižvelgiant į šiuos tikslus, kelių pakopų sistemos, susiejančios veiksmus su numatomumo sąlyga, sukūrimas yra pasvertas sprendimas. Pirmiausia reikia atsižvelgti į šalies, kurioje yra žalą patyrusio asmens įprastinė gyvenamoji vieta žalos atsiradimo metu, teisę, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje. Į kitus pakopų elementus atsižvelgiama tada, kai produktas nebuvo parduodamas toje šalyje, nepažeidžiant 4 straipsnio 2 dalies ir akivaizdžiai glaudesnio ryšio su kita šalimi galimybės.
- (21) Nesąžiningos **komercinės praktikos** bylose kolizijų sprendimo taisyklė turėtų apsaugoti konkurentus, vartotojus ir plačiąją visuomenę ir užtikrinti tinkamą rinkos ekonomikos veikimą. Susiejimas su šalies, kurioje **rinka** yra arba gali būti **paveikta**, teise paprastai atitinka šiuos tikslus.
- (22) Dėl konkurencijos apribojimo atsirandančios nesutartinės prievolės turėtų apimti ir nacionalinės, ir Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimus. Tokioms nesutartinėms prievolėms taikytina teisė turėtų būti šalies, kurios rinkai apribojimas daro ar gali daryti poveikį, teisė, su sąlyga, kad tas poveikis yra tiesioginis ir esminis. Jeigu žala yra padaroma daugiau nei vienoje šalyje, vienos iš šių šalių teisės taikymas turėtų apsiriboti žala, kuri buvo padaryta toje šalyje.
- (23) Šiame reglamente nesąžiningos komercinės praktikos sąvoka apima draudimus dėl įmonių susitarimų, įmonių asociacijų sprendimų bei suderintų veiksmų, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas valstybėje narėje ar vidaus rinkoje, taip pat draudimus dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi valstybėje narėje ir vidaus rinkoje, **kaip apibrėžta Sutarties 81 ir 82 straipsniuose**.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

- (24) *Sąvoka „žala aplinkai“ turėtų apimti saugomoms rūšims ir natūralioms buveinėms padarytą žalą, žalą vandeniui ir žalą žemei, kaip apibrėžta 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) ⁽¹⁾ 2 straipsnyje.*
- (25) Žalos aplinkai atveju Sutarties 174 straipsniu, kuriuo turėtų būti siekiama aukšto lygio apsaugos, grindžiamos atsargumo bei prevencijos principais, žalos aplinkai atitaisymo, pirmiausia ten, kur yra jos šaltinis, principu ir principu „teršėjas moka“, visiškai pateisinamas diskriminuojančio principo taikymas žalą patyrusio asmens naudai. Klausimas, kada žalos atlyginimo reikalaujantis asmuo gali pasirinkti taikytiną teisę, turėtų būti nustatomas pagal teismo, kuriam pateiktas ieškinys, teisę.
- (26) Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo atvejais turėtų būti taikomas visuotinai pripažintas *lex loci protectionis* principas. Šiame reglamente sąvoka „intelektinės nuosavybės teisės“ turėtų būti aiškinama, kad ji apima, pavyzdžiui, autorių teises, gretutines teises, duomenų bazių apsaugos *sui generis* teisę ir pramoninės nuosavybės teises.
- (27) Kolektyvinių ginčų, pavyzdžiui streikų ar lokautų, tikslį sąvoka įvairiose valstybėse narėse skiriasi ir jie yra reglamentuojami kiekvienos valstybės narės vidaus teisės normomis. Todėl šiame reglamente laikomasi pagrindinio principo, kad turėtų būti taikoma šalies, kurioje vyksta kolektyvinis ginčas, teisė siekiant apsaugoti darbuotojų ir darbdavių teises ir pareigas.
- 28) 9 straipsnio speciali taisyklė dėl kolektyvinių ginčų nepažeidžia sąlygų, susijusių su tokių veiksmų atlikimu pagal nacionalinę teisę, ir nepažeidžia profesinių sąjungų ar darbuotojams atstovaujančių organizacijų teisinio statuso, kaip numatyta valstybių narių teisėje.
- (29) *Privatumo ar su asmeniu susijusių teisių pažeidimo atvejais šis reglamentas neužkerta kelio valstybėms narėms taikyti savo konstitucinių normų, susijusių su spaudos ir saviraiškos laisve žiniasklaidoje. Valstybė, kurioje atsiranda arba gali atsirasti didžiausia žalos dalis arba dalys, turėtų būti laikoma valstybė, kuriai iš esmės skirtas leidinys ar transliavimo paslauga, arba, jei tai nėra aki-vaizdu, valstybė, kurioje vykdoma redakcijos priežiūra, todėl turėtų būti taikoma šios valstybės teisė. Valstybė, kuriai skirtas leidinys ar transliacija, nustatoma visų pirma atsižvelgiant į leidinio ar transliacijos kalbą arba pardavimų ar auditorijos tam tikroje valstybėje proporciją visų parda-vimų ar auditorijos atžvilgiu, arba į šių veiksmų derinį. Panašios nuostatos turėtų būti taikomos ir internetu ar kitais elektroniniais tinklais skelbiamoms publikacijoms.*
- (30) Specialios taisyklės turėtų būti numatytos tais atvejais, kai žalos priežastis yra kitas veiksmas negu deliktas, pavyzdžiui nepagrįstas praturtėjimas, *negotiorum gestio* arba *culpa in contrahendo*.
- (31) Šiame reglamente *culpa in contrahendo* yra savarankiška sąvoka ir neturėtų būti būtinai aiškinama pagal nacionalinę teisę. Ji turėtų apimti pareigos atskleisti informaciją pažeidimą ir derybų dėl sutarties nutrūkimo. 12 straipsnis taikomas tik nesutartinėms prievolėms, kurios yra tiesiogiai susijusios su šalių bendravimu prieš sutarties sudarymą. Tai reiškia, kad, jeigu derybų dėl sutarties metu asmeniui padaroma žala, turėtų būti taikomas 4 straipsnis arba kitos atitinkamos šio reglamento nuostatos.
- (32) Siekiant gerbti šalių ketinimus ir sustiprinti teisinį tikrumą, šalims turėtų būti leidžiama aiškiai išreikštu būdu pasirinkti nesutartinėms prievolėms taikytiną teisę. Apsauga turėtų būti teikiama silp-nosioms šalims, nustatant tam tikras pasirinkimo sąlygas. *Taip pat būtina gerbti šalių ketinimus, kai teismas gali pagrįstai daryti išvadą apie deliktinės atsakomybės klausimui pasirinktą taikytiną teisę.*

⁽¹⁾ OL L 143, 2004 4 30, p. 56. Direktyva su pakeitimais, padarytais Direktyva 2006/21/EB (OL L 102, 2006 4 11, p. 15).

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

- (33) Atsižvelgiant į viešuosius interesus, galima suteikti valstybių narių teismams galimybę ypatingais atvejais taikyti išimtis, susijusias su viešąja tvarka ir viršesnėmis imperatyviomis nuostatomis.
- (34) *Reikėtų aiškiai nustatyti, kad būtų nagrinėjantis teismas, vertindamas nuostolius bylose dėl sveikatos sužalojimo, turėtų taikyti restitutio in integrum principą, atsižvelgdamas į faktines nukentėjusiojo aplinkybes jo įprastinės gyvenamosios vietos šalyje. Tai visų pirma turėtų apimti faktines vėlesnės priežiūros ir medicininės pagalbos išlaidas.*
- (35) *Kiekviena proceso šalis, pareiškianti į šio reglamento taikymo sritį patenkančią ieškinį ar priešieškinį nacionaliniam teismui, gali atkreipti dėmesį į bet kuriuos jo ieškinyje ar priešieškinyje nurodytus taikytinos teisės klausimus ir atitinkamai, jei reikia, pranešti teismui ir bet kuriai kitai šaliai apie vienos ar kelių valstybių teisę, kuri, proceso šalies manymu, taikytina ieškiniui ar jo daliai.*
- (36) Siekiant teisingai suderinti šalių interesus, turi būti atsižvelgta, kiek įmanoma, į valstybėje, kurioje buvo atlikta žala sukėlusį veiką, galiojančias saugumo ir elgesio taisykles, net ir tuo atveju, kai nesusitartinė prievolei yra taikytina kitos valstybės teisė. Sąvoką „saugumo ir elgesio taisyklės“ reikėtų aiškinti kaip susijusią su visomis taisyklėmis, koku nors būdu susijusiomis su saugumu ir elgesiu, įskaitant, pavyzdžiui, saugaus eismo taisykles nelaimingo atsitikimo atveju.
- (37) *Kaip ir Romos konvencijoje, taikomas principas iura novit curia. Teismas turėtų pats savo iniciatyva nustatyti užsienio valstybės teisės turinį. Šalims turėtų būti leidžiama padėti teismui nustatyti užsienio valstybės teisės turinį, o teismas taip pat turėtų galėti prašyti šalių suteikti pagalbą.*
- (38) Reikėtų vengti kolizinių teisės normų išsklaidymo keliuose dokumentuose ir šių taisyklių skirtumų. Tačiau šis reglamentas nepanaikina galimybės įtraukti su nesutartinėmis prievolėmis susijusias kolizines teisės normas į Bendrijos teisės nuostatas, susijusias su konkrečiais dalykais.
- Šis reglamentas neturėtų daryti poveikio taikymui kitų dokumentų, kuriuose nustatomos taisyklės, kuriomis siekiama prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo, tiek, kiek jie negali būti taikomi kartu su teise, nustatyta pagal šio reglamento normas.
- (39) Valstybių narių priimtų tarptautinių įsipareigojimų laikymasis reiškia, kad šis reglamentas neturi įtakos tarptautinėms konvencijoms, kuriose dalyvauja viena ar kelios valstybės narės, tuo metu, kai šis reglamentas priimamas. Siekdama užtikrinti didesnę prieinamumą prie šių taisyklių, Komisija, remdamasi valstybių narių perduota informacija, paskelbs atitinkamų konvencijų sąrašą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
- (40) Komisija pateiks pasiūlymą Europos Parlamentui ir Tarybai dėl procedūrų ir sąlygų, pagal kurias atskirais ir išimtiniais atvejais valstybės narės turėtų teisę vesti derybas su trečiosiomis šalimis dėl susitarimų dėl atskirų sektorių klausimų, į kuriuos būtų įtrauktos nuostatos dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės, ir savo vardu tokius susitarimus sudaryti.
- (41) Kadangi šio reglamento tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti ir todėl, dėl reglamento masto ir poveikio, to tikslo būtų geriau siekti Bendrijos lygmeniu, laikydamasi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.
- (42) Pagal protokolo dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 3 straipsnį Jungtinė Karalystė ir Airija pranešė apie ketinimą dalyvauti priimant ir taikant šį reglamentą.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

- (43) Pagal protokolo dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šį reglamentą ir jis jai nėra privalomas ar taikomas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I skyrius

Taikymo sritis

1 straipsnis

Taikymo sritis

1. Teisės kolizijos atvejais šis reglamentas taikomas nesutartinėms prievolėms civiliniuose ir komerciniuose santykiuose. Šis reglamentas visų pirma netaikomas mokesčių, muitų ar administracinėse bylose arba iškilus valstybės atsakomybės už veiksmus ir neveikimą vykdant valstybės įgaliojimus (*acta iure imperii*) klausimui.
2. Šis reglamentas netaikomas:
 - a) nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš šeimos santykių ir santykių, kurie pagal jiems taikytiną teisę laikomi turinčiais panašias pasekmes, įskaitant išlaikymo prievolės;
 - b) nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš sutuoktinių turto režimo, turto režimo, susijusio su santykiais, kurie pagal jiems taikytiną teisę laikomi turinčiais panašias pasekmes, kaip ir santuoka, testamentai ir paveldėjimas;
 - c) nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms pagal vekselius, čekius ir skolinius įsipareigojimus bei kitus apyvartinius dokumentus tiek, kiek tos prievolės pagal tokius kitus apyvartinius dokumentus atsiranda dėl jų apyvartaus pobūdžio;
 - d) nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš bendrovių ar kitų juridinių ar juridinio asmens statuso neturinčių subjektų teisės, pavyzdžiui bendrovių ar kitų juridinių ar juridinio asmens statuso neturinčių subjektų steigimo registruojant ar kitais būdais, jų teisnumo, vidaus struktūros arba likvidavimo ir nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš asmeninės darbuotojų ir dalyvių atsakomybės už bendrovės arba kito minėto subjekto įsipareigojimus, ir asmeninės įstatymais numatytą apskaitos dokumentų auditą atliekančių auditorių atsakomybės bendrovės ar jos dalyvių atžvilgiu;
 - e) nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš patikėtojo, patikėtinio ir naudos gavėjo santykių, susijusių su savanoriškai nustatyta patikėjimo teise;
 - f) nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms dėl branduolinės **žalos**.
3. Šis reglamentas netaikomas įrodymams ir procesui, nepažeidžiant **21, 22 ir 23 straipsnių**.
4. Šiame reglamente „valstybė narė“ – bet kuri valstybė narė, išskyrus Daniją.

2 straipsnis

Nesutartinės prievolės

1. Šiame reglamente žala apima visas pasekmes, atsirandančias dėl delikto, nepagrįsto praturtėjimo, *negotiorum gestio* arba *culpa in contrahendo*.
2. Šis reglamentas taip pat taikomas nesutartinėms prievolėms, kurios gali atsirasti.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

3. Visos nuorodos šiame reglamente į:
 - a) žalą sukėlusį įvykį – apima žalą sukeliančius įvykius, kurie gali įvykti; ir
 - b) žalą – apima žalą, kuri gali atsirasti.

3 straipsnis

Visuotinis taikymo pobūdis

Šiame reglamente nurodyta teisė taikoma net tuo atveju, kai ši teisė nėra valstybės narės teisė.

II skyrius

Deliktai

4 straipsnis

Bendra taisyklė

1. Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies teisė, kurioje atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje įvyko žalą sukėlusį įvykis ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado netiesioginių to įvykio pasekmių.
2. Tačiau jei abiejų asmenų – traukiamo atsakomybės asmens ir žalą patyrusio asmens – įprastinės gyvenamosios vietos žalos atsiradimo metu yra toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė.
3. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai glaudžiau susijęs su kita nei 1 ar 2 dalyse nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė. Akivaizdžiai glaudesnis ryšys su kita šalimi gali būti pagrįstas visų pirma remiantis prieš tai jau egzistuojančiais santykiais tarp šalių, pavyzdžiui, su konkrečiu deliktu glaudžiai susijusia sutartimi.

5 straipsnis

Atsakomybė už produktus

1. Nepažeidžiant 4 straipsnio 2 dalies, dėl produkto sukeltos žalos atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma:
 - a) šalies, kurioje yra žalą patyrusio asmens įprastinė gyvenamoji vieta žalos atsiradimo metu, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje; arba, jei ši sąlyga netenkinama,
 - b) šalies, kurioje produktas buvo įgytas, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje; arba, jei ši sąlyga netenkinama,
 - c) šalies, kurioje patirta žala, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje.

Tačiau taikoma tos šalies, kurioje yra traukiamo atsakomybės asmens įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, jei jis pagrįstai negalėjo numatyti, kad produktas ar tos pačios rūšies produktas parduodamas šalyje, kurios teisė taikoma pagal a, b ar c punktus.

2. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai glaudžiau susijęs su kita nei 1 dalyje nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė. Akivaizdžiai glaudesnis ryšys su kita šalimi gali būti pagrįstas visų pirma remiantis prieš tai jau egzistuojančiais santykiais tarp šalių, pavyzdžiui, su konkrečiu deliktu glaudžiai susijusia **sutartimi**.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

6 straipsnis

Žala aplinkai

Dėl žalos aplinkai ar dėl tokios žalos atsiradusios žalos asmeniui ar turtui atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma pagal 4 straipsnio 1 dalį nustatyta teisė, nebent žalos atlyginimo reikalaujantis asmuo nuspręstų savo ieškinį pagrįsti tos šalies, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis, teise.

7 straipsnis**Privatumo ir su asmeniu susijusių teisių pažeidimai**

1. Dėl privatumo arba su asmeniu susijusių teisių pažeidimų atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma valstybės, kurioje atsiranda arba gali atsirasti didžiausia žalos dalis ar dalys, teisė.

Jei pažeidimas padarytas dėl paskelbimo spausdintame leidinyje arba transliuojamoje laidoje, valstybė, kurioje atsiranda arba gali atsirasti didžiausia žalos dalis ar dalys, laikoma valstybė, kuriai visų pirma skirtas leidinys arba transliavimo paslaugos, arba, jei tai nėra akivaizdu, valstybė, kurioje vykdoma redakcijos priežiūra, todėl taikoma šios valstybės teisė. Valstybė, kuriai skirtas leidinys ar transliacija, nustatoma visų pirma atsižvelgiant į leidinio ar transliacijos kalbą arba pardavimų ar auditorijos tam tikroje valstybėje proporciją visų pardavimų ar auditorijos atžvilgiu, arba į šių veiksmų derinį.

Ši nuostata mutatis mutandis taikoma internete arba kitais elektroniniais tinklais paskelbtoms publikacijoms.

2. Atsakymo teisei arba lygiavertėms priemonėms bei prevencinėms priemonėms arba leidyklai ar transliuotojui skirtiems teismo draudimams, susijusiems su leidinio arba laidos turiniu, taikoma tos valstybės, kurioje yra įprastinė leidėjo arba transliuotojo buveinė, teisė.

3. 2 dalis taip pat taikoma privatumo ar su asmeniu susijusių teisių pažeidimams, padarytiems tvarkant asmens duomenis.

8 straipsnis

Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas

1. Dėl intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma šalies, kurioje reikalaujama apsaugos, teisė.

2. Dėl vieningo pobūdžio Bendrijos intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo atsirandančių nesutartinių prievolių atveju klausimams, kurie nereglamentuojami atitinkamu Bendrijos aktu, taikoma šalies, kurioje buvo įvykdyti teisės pažeidžiantys veiksmai, teisė.

3. Nuo pagal šį straipsnį nustatytos taikytinos teisės negalima nukrypti susitarimu pagal 14 straipsnį.

9 straipsnis

Kolektyviniai ginčai

Nepažeidžiant 4 straipsnio 2 dalies, nesutartinėms prievolėms, susijusioms su darbuotojo, darbdavio ar jų profesiniams interesams atstovaujančių organizacijų atsakomybe, atsirandančioms dėl žalos, padarytos dėl vykstančio ar įvykusio kolektyvinio ginčo, taikoma šalies, kurioje sprendžiamas ar bus sprendžiamas kolektyvinis ginčas, teisė.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

III skyrius

Nepagrįstas praturtėjimas, *negotiorum gestio* ir *culpa in contrahendo*

10 straipsnis

Nepagrįstas praturtėjimas

1. Jei dėl nepagrįsto praturtėjimo, įskaitant neteisingai gautų sumų mokėjimus, atsirandančios nesutartinės prievolės yra susijusios su tarp šalių egzistuojančiu santykiu, pavyzdžiui, su tuo nepagrįstu praturtėjimu glaudžiai susijusia sutartimi ar deliktu, toms prievolėms taikoma ši santykį reglamentuojanti teisė.
2. Jei taikytina teisė negali būti nustatyta pagal 1 dalį ir tuo metu, kai įvyko nepagrįstą praturtėjimą sukėlęs įvykis, šalių įprastinės gyvenamosios vietos buvo toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė.
3. Jei taikytina teisė negali būti nustatyta pagal 1 ar 2 dalis, taikoma šalies, kurioje buvo nepagrįstai praturtėta, teisė.
4. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra akivaizdu, kad dėl nepagrįsto praturtėjimo atsirandančios nesutartinės prievolės yra akivaizdžiai glaudžiau susijusios su kita nei 1, 2 ir 3 dalyse nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė.

11 straipsnis

Negotiorum gestio

1. Jei dėl be tinkamo pavedimo atliktų veiksmų, susijusių su kito asmens reikalais, atsirandančios nesutartinės prievolės yra susijusios su tarp šalių egzistuojančiu santykiu, pavyzdžiui, su tomis nesutartinėmis prievolėmis glaudžiai susijusia sutartimi ar deliktu, toms prievolėms taikoma ši santykį reglamentuojanti teisė.
2. Jei taikytina teisė negali būti nustatyta pagal 1 dalį ir tuo metu, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis, šalių įprastinės gyvenamosios vietos buvo toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė.
3. Jei taikytina teisė negali būti nustatyta pagal 1 ir 2 dalis, taikoma šalies, kurioje buvo atliktas veiksmas, teisė.
4. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad dėl be tinkamo įgaliojimo atliktų veiksmų, susijusių su kito asmens reikalais, atsirandančios nesutartinės prievolės yra akivaizdžiai glaudžiau susijusios su kita nei 1, 2 ir 3 dalyse nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė.

12 straipsnis

Culpa in contrahendo

1. Nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms dėl šalių bendravimo prieš sutarties sudarymą, neatsižvelgiant į tai, ar sutartis faktiškai buvo sudaryta, taikoma teisė, kuri taikoma arba kuri būtų taikoma sutarčiai, jei ji būtų buvusi sudaryta.
2. Jeigu taikytina teisė negali būti nustatyta pagal 1 dalį:
 - a) taikoma šalies, kurioje atsirado žala, teisė, nepriklausomai nuo to, kurioje šalyje įvyko įvykis dėl kurio kilo žala, ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado to įvykio netiesioginių pasekmių, arba
 - b) jeigu tuo metu, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis, šalių įprastinės gyvenamosios vietos buvo toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė, arba
 - c) jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad dėl šalių bendravimo prieš sutarties sudarymą atsirandančios nesutartinės prievolės yra akivaizdžiai glaudžiau susijusios su kita nei a ir b punktuose nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

13 straipsnis

8 straipsnio taikomumas

Šiame skyriuje 8 straipsnis taikomas dėl intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo atsirandančioms nesutartinėms prievolėms.

IV skyrius**Pasirinkimo laisvė**

14 straipsnis

Pasirinkimo laisvė

1. Šalys gali susitarti nesutartinėms prievolėms taikyti savo pasirinktą teisę:

a) sudarydamos susitarimą po to, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis;

ar

b) jei visos šalys užsiima komercine veikla – sudarydamos susitarimą, dėl kurio laisvai susitarta, prieš įvykstant žalą sukėlusiam įvykiui.

Pasirinkimas aiškiai išreiškiamas arba pagrįstai įrodomas remiantis konkrečiu atveju aplinkybėmis ir negali daryti poveikio trečiųjų šalių teisėms.

2. Jei visi situacijai svarbūs elementai tuo metu, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis, buvo ne toje šalyje, kurios teisė buvo pasirinkta, šalių pasirinkimas netrukdo taikyti tos šalies teisės nuostatas, nuo kurių susitarime negali būti nukrypta.

3. Jei visi situacijai svarbūs elementai tuo metu, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis, buvo vienoje ar keliuose valstybėse narėse, tai, kad šalys taikoma pasirinko kitą nei valstybės narės teisė, netrukdo taikyti Bendrijos teisės nuostatas, atitinkamais atvejais – tas nuostatas, įgyvendintas teismo vietos valstybėje narėje, nuo kurių susitarime negali būti nukrypta.

V skyrius**Bendrosios taisyklės**

15 straipsnis

Taikytinos teisės apimtis

Pagal šį reglamentą nesutartinėms prievolėms taikytina teisė visų pirma reglamentuoja:

- a) atsakomybės pagrindą bei ribas, įskaitant asmenų, kurie gali būti pripažinti atsakingais už jų atliktus veiksmus, nustatymą;
- b) atleidimo nuo atsakomybės pagrindus ir bet kokią atsakomybės apribojimą bei padalijimą;
- c) žalos buvimą, pobūdį ir įvertinimą ar reikalaujamą žalos atlyginimą;
- d) neperžengiant proceso teisės teismui suteiktų įgaliojimų, priemones, kurių teismas gali imtis siekdamas užkirsti kelią pažeidimui ar žalai arba ją nutraukti, arba užtikrinti kompensacijos suteikimą;
- e) galimybės perduoti, įskaitant paveldėjimo būdu, nuostolių atlyginimo ar žalos atlyginimo reikalavimo teisę, klausimą;

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

- f) asmenis, kurie turi teisę į asmeniškai patirtos žalos atlyginimą;
- g) atsakomybę už kito asmens veiksmus;
- h) galimus prievolės pasibaigimo būdus bei įgyjamosios senaties ir ieškininės senaties taisykles, įskaitant taisykles dėl pradėjimo skaičiuoti įgyjamosios senaties ar ieškinio senaties terminus bei terminų sustabdymo ir nutraukimo.

16 straipsnis**Viršesnės imperatyvios nuostatos**

Nė viena šio reglamento nuostata neriboja teismo vietos teisės nuostatų taikymo tuo atveju, jeigu jos yra imperatyvios, nepaisant nesutartinei prievolei taikytinos teisės.

17 straipsnis**Saugumo ir elgesio taisyklės**

Vertinant traukiamo atsakomybės asmens elgesį atsižvelgiama, kaip į faktinę aplinkybę ir tuomet, kai tai yra tinkama, į saugumo ir elgesio taisykles, galiojusias įvykio, dėl kurio atsirado atsakomybė, vietoje ir metu.

18 straipsnis**Tiesioginis ieškinys atsakingo asmens draudikui**

Žalą patyręs asmuo atsakingo asmens draudikui gali tiesiogiai pareikšti savo ieškinį dėl žalos atlyginimo, jeigu tai numato nesutartinėms prievolėms taikytina teisė ar draudimo sutarčiai taikytina teisė.

19 straipsnis**Subrogacija**

Tais atvejais, kai asmuo (toliau – kreditorius) turi nesutartinę reikalavimo teisę kito asmens atžvilgiu (toliau – skolininkas), o trečiasis asmuo turi pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimus arba jau faktiškai patenkino kreditoriaus reikalavimus tą pareigą įvykdydamas, pagal teisę, kuri reglamentuoja trečiojo asmens pareigą patenkinti kreditoriaus reikalavimus, nustatoma, ar ir kokia apimtimi, trečiasis asmuo turi teisę skolininko atžvilgiu naudotis teisėmis, kurias kreditorius turėjo skolininko atžvilgiu pagal teisę, reglamentuojančią jų santykius.

20 straipsnis**Daugeto atsakomybė**

Jeigu kreditorius turi reikalavimą keliems skolininkams, kurie yra atsakingi už tą patį reikalavimą, ir jeigu vienas iš skolininkų jau visiškai ar iš dalies patenkino reikalavimą, to skolininko teisę reikalauti kompensacijos iš kitų skolininkų reglamentuoja teisė, taikytina to skolininko turimai nesutartinei prievolei kreditoriaus atžvilgiu.

21 straipsnis**Formalus galiojimas**

Vienašalis veiksmas, kuriuo siekiama teisinių pasekmių ir kuris susijęs su nesutartine prievole, formaliai galioja, jei jis atitinka teisės, reglamentuojančios atitinkamą nesutartinę prievolę ar šalies, kurioje tas veiksmas buvo atliktas, teisės formalius reikalavimus.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

22 straipsnis**Nuostoliai**

Bylą nagrinėjantis teismas, apskaičiuodamas nuostolius bylose dėl žalos asmeniui, taiko restitutio in integrum principą, atsižvelgdamas į faktines nukentėjusiojo aplinkybes jo įprastinės gyvenamosios vietos šalyje.

23 straipsnis**Įrodinėjimo pareiga**

1. Nesutartinę prievolę reglamentuojanti teisė pagal šį reglamentą taikoma tiek, kiek, nesutartinių prievolių klausimais, joje numatytos teisines prezumpcijas nustatančios taisyklės ar nustatyta įrodinėjimo pareiga.
2. Veiksmai, kuriais siekiama sukurti teisines pasekmes, gali būti įrodyti bet kuria įrodinėjimo priemone, kurią pripažįsta teismo vietos valstybės teisė arba bet kuri iš 21 straipsnyje nurodytų teisių, pagal kurią tas veiksmas yra formaliai galiojantis, jeigu teismas gali taikyti tokią įrodinėjimo priemonę.

VI skyrius**Kitos nuostatos****24 straipsnis****Įprastinė gyvenamoji vieta**

1. Šiame reglamente bendrovių ir kitų asociacijų ar juridinių asmenų „įprastinė gyvenamoji vieta“ yra centrinės administracijos buvimo vieta.

Kai žalą sukėlęs įvykis įvyksta arba žala atsiranda dėl filialo, atstovybės ar kitos įstaigos veiklos, „įprastinė gyvenamąja vieta“ laikoma to filialo, atstovybės ar kitos įstaigos buvimo vieta.

2. Taikant šį reglamentą, verslu užsiimančio fizinio asmens įprastinė gyvenamoji vieta yra jo verslo pagrindinė vieta.

25 straipsnis**Renvoi netaikymas**

Šiame reglamente įpareigojimas taikyti šalies teisę yra įpareigojimas taikyti šioje šalyje galiojančias teisės normas, išskyrus tarptautinės privatinės teisės normas.

26 straipsnis**Daugiau kaip vieną teisės sistemą turinčios valstybės**

1. Kai valstybę sudaro keli teritoriniai vienetai, turintys skirtingas nesutartinių prievolių reglamentavimo teisės normas, nustatant pagal šį reglamentą taikytiną teisę kiekvienas teritorinis vienetas yra laikomas šalimi.
2. Valstybė narė, kurioje atskiri teritoriniai vienetai turi skirtingas nesutartinių prievolių reglamentavimo teisės normas, šio reglamento neprivalo taikyti esant kolizijai tik tarp tokių vienetų teisės.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

27 straipsnis

Bylą nagrinėjančio teismo vietos valstybės viešojo tvarka

1. Bet kurios šiame reglamente nurodytos šalies teisės nuostatos galima netaikyti tik tuo atveju, jeigu jos taikymas akivaizdžiai nesuderinamas su teismo vietos viešąja tvarka (*ordre public*).

2. *Be to, šiuo reglamentu nurodytos teisės nuostatos taikymas, dėl kurio gali būti priteisti ne kompensacinio pobūdžio nuostoliai, pvz., atgrasomieji arba baudiniai nuostoliai, gali būti laikomas prieštaraujančiu bylą nagrinėjančio teismo vietos valstybės viešajai tvarkai (ordre public).*

28 straipsnis

Ryšys su kitomis Bendrijos teisės nuostatomis

Šis reglamentas neturi poveikio **taikant ar priimant Europos Bendrijų institucijų parengtus aktus, kuriuose:**

- a) konkreitiems dalykams nustatomos su nesutartinėmis prievolėmis susijusios teisės kolizijos normos; **arba**
- b) **nustatomos normos, kurios taikomos neatsižvelgiant į pagal šį reglamentą konkrečiai nesutartinei prievolei taikytiną nacionalinę teisę; arba**
- c) **neleidžiama taikyti bylą nagrinėjančio teismo vietos valstybės teisės arba šiuo reglamentu nurodomos teisės; arba**
- d) **nustatomos nuostatos, skirtos užtikrinti sklandų vidaus rinkos funkcionavimą, tiek, kiek jos negali būti taikomos kartu su tarptautinės privatinės teisės normose nurodoma teise.**

29 straipsnis

Santykis su galiojančiomis tarptautinėmis konvencijomis

1. Šis reglamentas nedaro poveikio tarptautinių konvencijų, kurių šalimis šio reglamento priėmimo metu yra viena ar kelios valstybės narės ir kurios nustato su nesutartinėmis prievolėmis susijusias kolizines teisės normas, taikymui.

2. Tačiau šis reglamentas tarp valstybių narių turi viršenybę tik dviejų ar daugiau valstybių narių tarpusavyje sudarytų konvencijų atžvilgiu tiek, kiek tokios konvencijos susijusios su klausimais, kuriuos reglamentuoja šis reglamentas.

VII skyrius

Baigiamosios nuostatos

30 straipsnis

Konvencijų sąrašas

1. Iki ... (*) valstybės narės Komisijai pateikia 29 straipsnio 1 dalyje nurodytų konvencijų sąrašą. Po šios datos valstybės narės Komisijai praneša apie bet kurios iš šių konvencijų denonsavimą.

(*) Dvylika mėnesių nuo šio reglamento priėmimo dienos.

2007 m. sausio 18 d., ketvirtadienis

2. Komisija per šešis mėnesius nuo jų gavimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbia:

- i) 1 dalyje nurodytų konvencijų sąrašą;
- ii) 1 dalyje nurodytus denonsavimus.

31 straipsnis

Nuostata dėl peržiūros

Ne vėliau kaip ... (*) Komisija Europos Parlamentui, Tarybai bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateikia pranešimą apie šio reglamento taikymą. Prireikus kartu su ataskaita ji pateikia naujų pasiūlymų jam **pritaikyti**.

Rengdama pranešimą Komisija ypatingą dėmesį atkreipia į tai, kaip užsienio teisė traktuojama įvairiose jurisdikcijose, ir į nuostolių klausimą, įskaitant galimybę tam tikrose jurisdikcijose priteisti atgrasomuosius ar baudinius nuostolius.

Pranešime taip pat pateikiamas analitinis tyrimas apie tai, kokia apimtimi valstybių narių teismai iš tiesų taiko užsienio šalių teisę, bei rekomendacijos dėl to, ar reikėtų bendros užsienio šalių teisės taikymo strategijos.

Ne vėliau kaip ... (**) Komisija, išsamiai pasikonsultavusi su suinteresuotomis šalimis, įskaitant Hagos tarptautinės privatinės teisės konferenciją, Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateikia pranešimą apie padėtį esmo įvykių atvejais taikytinos teisės srityje. Pranešime pateikiami išsamūs šio reiškinių masto ir problemų tyrimo rezultatai ir išplėstinis poveikio vertinimas. Jei reikia, pranešime pasiūloma pakeisti šį reglamentą ir (arba) priimti konkrečius teisės aktus.

32 straipsnis

Taikymas laike

Šis reglamentas taikomas po šio reglamento įsigaliojimo įvykusiems įvykiams, sukėlusiems žalą.

33 straipsnis

Taikymo data

Šis reglamentas taikomas nuo ... (***), išskyrus 30 straipsnį, kuris taikomas nuo ... (**).

Šis reglamentas yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse pagal Europos bendrijos steigimo sutartį.

Priimta,

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

(*) Ketveri metai nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos.

(**) Dvylika mėnesių nuo šio reglamento priėmimo dienos.

(***) 18 mėnesių nuo šio reglamento priėmimo dienos.